

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Τέταρτος

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἑτησίαι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὀδὸς Σταδίου, 6.

9 Ὀκτωβρίου 1877

ΚΑΝΑΡΗΣ

Τὴ νύχτα ποῦ παράδερνες μ' ἓνα δαυλι 'ς τὸ χέρι
 Κ' ἐσπιθοβόλης κερκινουὺς κ' ἔφεγγες σὰν ἀστέρι,
 Ὅταν φτωχὸς, ἀγνώριστος, μικρὸς, χωρὶς πατρίδα
 Τὴ ματωμένη ἐπλεύρωνες, Κανάρη, ναυαρχίδα,
 Ἄν ὅταν ἀναπήδησες μὲ τὴν δρομὴ τοῦ στόλου
 Μέσα 'ς τὴ μαύρη τὴ σπηλιὰ τοῦ Καραλῆ τοῦ σκύλου,
 Κανένας μάντης σῶλεγεν ὅτι θὰ νᾶλλθῃ ὦρα
 Νὰ ἰδῆς, Κανάρη, ἐλεύθερη τὴ δύστυχη τὴ χώρα
 Πῶρεν' ἔτοιμοθάνατη, — ὅτ' ἤθελες φωτίσει
 Μ' αὐτὸ τ' ἀστροπελέκι σου Ἀνατολὴ καὶ Δύση,
 Ὅτι θὰ γένης ζωντανὴ τοῦ γένους σου σημαία,
 Ὅτι θὰ πᾶς μακρὰ μακρὰ νὰ φέρης βασιλέα,
 Καὶ χίλια δαφνοστέφανα ὁ κόσμος θὰ νὰ βάλῃ
 Κανάρη, 'ς τ' ἀπροσκύνητο, καθάριο σου κεφάλι,
 Ὅτι πρὶν πέσης καταγῆς θὰ σοῦ δοθῇ κ' ἡ χάρις
 Νὰ ἰδῆς νὰ λάμψῃ ἀνέλπιστο, παρήγορο δοξάρι
 Ὅπου ἐβασίλευε παληὸ, κατὰπυκνο σκοτάδι,
 Ἄν ἓνα γένος σύψυχο τοῦ λάγκου σου τὸν ἕδη
 Θὰ ἐδρόσιζε μὲ κλάμματα ὁποῦ θὰ ν' ἀναβράνε
 Μέσ' ἀπ' τὰ φυλλοκάρδια του κι' ἀθάνατα θὰ νᾶναι,
 Ὅτι θὰ σκύψῃ ξήσκεπος ἐμπρὸς 'ς τὰ λειψανά σου
 Νὰ σὲ φιλήσῃ ἐγκαρδιακὰ, Κανάρη, ὁ Βασιλεὺς σου, —
 Ἄν ἓνας μάντης τᾶλεγε ποιὸς ἦθε τὸν πιστέψῃ; . . .
 Μόνος ἐσὺ ποῦ γνώριζες ὅπ' εἶχανε φυτέψῃ
 Βαθειὰ, βαθειὰ 'ς τὰ σπλάχνα σου τὰ χέρια τοῦ Θεοῦ σου
 Βοτάνι παντοδύναμο, τροφὴ τοῦ κερκινουὺ σου,
 Τὴν πίστη τὴν ἀκλόνητη 'ς τοῦ ἔθνους σου τὴν τύχη. . .
 Αὐτὴ, Κανάρη, σῶβαψε τὸ σιδερένιον πᾶχυ
 Κ' ἔδωσε 'ς τὸ καράβι σου χίλια φτερά νὰ τρέχῃ. . .
 Σήμερα ποιὸς τὴν ἔχει; . . .

Ἄχ! δὲν τὸ πιστεῦσα ποτέ! . . . Πέρυσι σ' εἶδ' ἀκόμα
 Συγνεφιασμένον, κάτασπρον 'ς τὸ φτωχικὸ σου στρῶμα
 Σὰν κοιμισμένη θάλασσα 'ς ἐταπεινὸ ἀκρογιάλι
 Ὅπ' ὄνειρευέται κρυφὰ καμμιὰν ἀνεμοζάλη
 Γιὰ νὰ μουγκρίσῃ φοβερά. . . Καὶ σήμερα κουφάρι! . . .
 Ἐγὼρα τότε ἐφίλησα τ' ἀνδρεϊά σου, Κανάρη,
 Τὰ λιοκαμμένα δάχτυλα κ' ἔνοιωσα κάθε ρόγα
 Πῶβραζε μέσα κ' ἔλαμπε μὲ τὴν παληὰ σου φλόγα.
 Ἐτρεμα ἐμπρὸς σου, ἐδάκρουζα, μῶδωκες τὴν εὐχὴ σου
 Μοῦ τίμησες τὸ μέτωπο μ' ἓνα θερμὸ φιλί σου
 Καὶ μούπες λιονταρόκαρδε — «Μὴν κλαῖς, δὲ θὰ πεθάνω,
 Πρὶν ξανανηώσω μιὰ φορὰ καὶ πρὶν νὰ ξεθυμάνω.»

Κι' ἀπέθνηες! κ' ἐσθύστηκες! . . . Τὰ ριζιμιά κ' οἱ βράχοι

Δὲ σκιάζονται γεράματα καὶ ἔς τοῦ βουνοῦ τῆ βράχῃ
 Ὀλόρθο μένει ἀκλόνητο, χιλιόχρονο πριναρί
 Καὶ μάχεται μὲ τὰ στοιχειά. . . Καὶ σὺ, καὶ σὺ, Κανάρη,
 Ποῦλθες ἔς τῆ γῆ θεόχτιστος κι' ὄπ' ὅταν ἐθεωροῦσε
 Τὸ χιόνι ἔς τὸ κεφάλι σου κανεῖς π' ἀσπροβολουσε
 Ἐπίστευεν ὄτ' ἐβλεπε τὸν Ὀλυμπο ἐμπροστά του
 Μὲ τὴν ἀθανασία του, μὲ τὴν παλληκαριά του,
 Ἐσὺ σωριάζεσαι μὲ μιᾶς; . . Μέσα ἔς τὰ χόματά σου
 Ὅα καταπαίση ἡφαιστεῖο ἢ θὰ σβυστῇ ἡ φωτιά σου; . .

Κατάρ' ἀκατανόητη, ἄσπλαχνη, μαύρη μοῖρα
 Νᾶν' οἱ νεκροὶ μας ἀφθαρτοί, νᾶν' ἡ ζωὴ μας στεῖρα.
 Μαδουρή.

* * *

ΣΗΜ. ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ.—Τὸ ἄνωτέρω ποίημα ἀπεστάλη ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν συνωδευμένον ὑπὸ ὠραίας ἐπιστολῆς τοῦ δημοφίλου ποιητοῦ, ἐξ ἧς ἀποσπᾶμεν τὰ ἐπόμενα, ἄτινα ἐθεωρήσαμεν κρῖμα νὰ ταφῶσιν ἐν τῇ ἀρχαίῳ τοῦ γραφείου μας: Εἶναι βαρὺ τὸ ὄνομα τοῦ Κανάρη, εἶναι πολὺ βαρὺ καὶ φοβουμαί μὴ ὑπὸ τὸν πελώριον ὄγκον κύψῃ τὸν αὐχένα ἢ ποίησίν μου. Ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ ῥίψω κ' ἐγὼ μακρόθεν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ φειμνήστου ἥρωος ὀλίγα νεκρολούουδα ἀφ' οὗ δὲν ἠτύχησα ν' ἀσπασθῶ τὴν στιβαρὰν χεῖρά του, ἐγὼ ὅστις τὸν ἠγάπων μέχρι λατρείας;

Πέρυσι τὸν ἐπεσκέφθη πολλὰκις εἰς Κυψέλην καὶ ἠκροώμην αὐτοῦ διηγουμένου μετὰ παιδικῆς ἀφελείας τ' ἀκατανόητα ἄθλά του. . . Ὅλα, παιδί μου, ὅλα τὰ κατορθῶναι ἢ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη, στερεοτύπως ἀπῆντα εἰς ἐμὲ ὁ γέρον πυρπολητῆς ὁσάκις συγκεκινημένος τῇ ἐξέφραξα τὸν θαυμασμόν μου.

Ὅτε προσεκόλλησεν ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος τοῦ αἰμοσταγοῦς Καραλή τὸ τρισένδοξον πυρπολικόν του, κατέβη δὲ εἰς τὴν μικρὰν λέμβον ἔνθα ἐν ἀγωνίᾳ θανάτου τὸν ἐπρόσμενον οἱ γενναῖοι σύντροφοί του καὶ ἤτις εἶχε δεθῆ διὰ σιδηρᾶς ἀλυσίδος ἐπὶ τῆς κλίμακος τοῦ τρικρότου, ὁ Κανάρη; διέταξε τὴν ἀπομάκρυνσιν φοβούμενος μὴ αἱ αὐταὶ φλόγαι συγκαταπάγουν Ὀθωμανοὺς καὶ Ἑλληνας. Ἀλλ' ἡ λέμβος ὡς ἐὰν ἐκρατεῖτο ὑπὸ μυστηριώδους ἀφανοῦ; δαίμονος ἔμενεν ἀκίνητος μὴ ὑπακούουσα εἰς τὴν πυρετώδη βίαν τῶν κωπηλατῶν. Τότε τῶν θαλασσῶν ὁ ἀπτόητος δεσπότης ἐνόησεν ὅτι ὁ δεσμός τῆς ἀλυσίδος δὲν εἶχεν ἐντελῶ; λυθῆ καὶ λαθῶν ἀτραχῶς τὸν πέλεκυν ἔκοψεν αὐτὸν καὶ ἀεσπάσθη ὡς ἐκ θαύματος ἐκ τοῦ σημείου ἔνθα ἐπέπρωτο μετ' ὀλίγων νὰ τελεσθῆ μία τῶν φρικαλεωτέρων καὶ ἐνδοξωτέρων σκηνῶν τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ δράματος.

Ἄτὰ ὀλίγα δευτερόλεπτα τὰ ὅποια ἐδαπανήθησαν ἐν τῇ ἀπροσοκῆτι ἐκείνῃ συμβάντι ἦσαν ἀρκετὰ νὰ ἐπιφέρουν τὴν καταστροφὴν μας, μετ' ἀπεριγράπτου μειδιάματος μοὶ ἔλεγεν ὁ Κανάρη. «Οἱ Τοῦρκοι ἦσαν τόσοι ὥστε ἐὰν ἔπυον ἐπάνω μας θὰ μᾶς ἔπνιγον ἀναμφιβόλως. Ἀλλ' ὁ μεγαλοδύναμος Θεὸς δὲν τὸ ἐπέτρεψε καὶ μᾶς ἔσωσε διότι ἐγνώρισε τὴν ψυχὴν τῶν δούλων του.»

Ὁ θάνατος τοῦ Κανάρη ἐν ταῖς σημεριναῖς τοῦ ἔθνους περιστάσεσιν εἶναι συμφορὰ ἀνεπανόρθωτος Βεβαίως δὲν ἦτο δυνατόν κατ' ἐξαιρέσιν νὰ μείνῃ ἀθάνατος, οὔτε γέρον ἐννενηκοντούτης ἤθειεν ἐπιχειρήσει ὅτι ἄλλοτε παίζων ἐξετέλει. Ἀλλ' ἐν τῇ προσώπῳ τοῦ Κανάρη ἤστραπεν ἀκόμη ζωσὰ ἡ λάμψις τοῦ Ἱεροῦ ἀγῶνος, διότι, παραδόξως, ὅλοι οἱ μεγάλοι τῆς Δύσεως; ποιηταὶ ἐκ τῶν ἄθλων αὐτοῦ ἐνσπνεύθησαν περισσύτερον παρὰ ἐκ τῶν λοιπῶν ἡρωϊκῶν κατορθωμάτων τῆς ἐπαναστάσεως. Ἐπεθῆλλετο λοιπὸν ἀκόμη εἰς τὴν κοινὴν τοῦ κόσμου γνώμην ὁ θαλάσσιος ἥρωας καὶ ἴσταντο ἐν μέσῳ ἡμῶν ὡς μνημόσυνον αἰώνιον ἀρχαίων ἡμερῶν ἐνδόξων καὶ ὡς παράδειγμα ἀξιομίμητον εἰς τὰς παρούσας γενεάς.

Ἀλλὰ διὰ τὴν ἔκτακτον αὕτη τῶν ποιητῶν συμπάθεια ὑπὲρ τοῦ Κανάρη; . . Ὅυτ' ἐγὼ δὲν τὸ καταλαμβάνω. Ἴσως εἰς τὴν προτίμησιν ταύτην συνέτεινεν ὅχι ὀλίγον καὶ ἡ ἀρμονία τοῦ ὀνόματός του. . . Μὴ γελάς, φίλε, διότι εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ ποίησις; ἔχει πολλὰς τοιαύτας ἰδιοτροπίας καὶ μὴ ἀμφιβάλλῃς ὅτι ὅσον καὶ ἀνδοξασθῶσι πολλὰ ὀνόματα δὲν θὰ εὗρουν εὐτχημον τοποθέτησιν ἐν τῇ στίχῳ. Αὕτη εἶναι ἡ ταπεινὴ μου γνώμη.

Περὶ περιθάλψεως ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ὁ πόλεμος ὑπάρχει μετὰξὺ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων εἰς οὓς ἀνέρχεται ἡ μνήμη τῆς ἱστορίας. Ἐφ' ὅσον τὰ ἔθνη ἐπροώδευσαν εἰς τὸν πολιτισμόν, συνεπροώδευσαν ἐν αὐτοῖς καὶ ἡ τοῦ πολέμου τέχνη. Τὰ ἀρχαιότατα ἐκ τῶν γνωστῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν, οἱ Αἰγύπτιοι καὶ οἱ Ἴνδοι εἶχον μονίμους στρατοὺς καὶ στρατιωτικὸν ὄργανισμὸν σπου-

δαῖον. Οἱ ἀρχαῖοι Μῆδοι καὶ οἱ Πέρσαι παρέταξαν μεγίστους στρατοὺς μετὰ ἵππικου καὶ ὀπλισμένων ἀρμάτων. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, οἵτινες ὅλας μὲν τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας ἐβελτίωσαν, πολλὰς δὲ ἐτελειοποίησαν, μεγίστας ἐποίησαν προόδους καὶ εἰς τὴν τέχνην τοῦ πολέμου, διότι οὐ μόνον ἐβελτίωσαν τὰ τῆς τακτικῆς καὶ τοῦ ὀπλισμοῦ, ἀλλ' ἀνεκάλυψαν αὐτοὶ πρῶτοι τοὺς ἀμεταβλήτους τῆς στρατηγικῆς κανόνας. Ἡ τέχνη τοῦ πολέμου ὀπισθοδρόμησε κατὰ τοὺς αἰῶνας τῆς μεσαιωνικῆς βαρβαρότη-